

ATENTÁT NA SENÁTORA MURDYCHA

...a další příběhy

VÁCLAV FRANC

ATENTÁT
NA SENÁTORA
MURDYCHA

...a další příběhy

Václav Franc

ATENTÁT NA SENÁTORA MURDYCHA

Stejně jako každý den projížděl jsem i onoho rána magický úsek silnice, již bezmála čtyřicet let den co den jsem pozoroval úsek cesty, který se zapsal nesmazatelně do dějin našeho národa. Nebýt včerejšího podvečera, onoho zcela běžného, a přece tolik významného přijetí pacienta na naše oddělení, možná bych i dnes mechanicky přeradil na nižší rychlostní stupeň a stoupal bych bez povšimnutí do mírného, ale táhlého kopce. Uplynulo již padesát devět let, za rok rovných šest desítek podzimů. Na protější straně silnice, v místech, kde nyní zůstalo jen několik pobořených kamenů jako pozůstatek po pomníku významného politika a předsedy Senátu Karla Murdycha, žloutla tráva. Zatímco na druhé straně, kde stál střelec-atentátník Rudolf Schörm, vrcholily poslední úpravy na odhalení nového pomníku, zcela protichůdného tomu na druhé straně vozovky. Tráva sestříhaná do pravidelných trsů, dřevěné bednění chránilo ještě měkký beton a halda drobných kamínků, připravená na úpravu cestičky, čekala na pracovní četu.

Tenkrát, stejně jako dnes, začínalo září. Pro mne, žáčka prvňáčka, významnější než kdy později. Se školní brašnou na zádech vstupoval jsem na cestu poznání a netušil jsem nic o spletnosti cest dospělých, o intrikách, pravdách, lžích a polopravdách, o pokrytectví a hrdinství. Znal jsem jen několik písmen a číslic světa dospělých a nerozuměl jsem paní učitelce, když před nás předstoupila a řekla: „Moji žáci, dnes

dopoledne byl spáchán atentát na předsedu Senátu pana Karla Murdycha!“ Netušil jsem, co je to atentát, nějaké neznámé slovo, ale tušil jsem, že je stejně ošklivé jako nějaká nadávka, stejně bolavé jako ostří nože a stejně kyselé jako nezralá jablka.

Když si pro mne přišla matka do školy, vypadala smutně, i když babí léto nebylo o nic horší než srpnové dny. Tušil jsem, že se stalo něco moc špatného, když je kvůli tomu smutná i moje jindy veselá maminka. Večer rodiče sledovali pozorně televizi, dokonce zapomněli na moje čárky a vlnovky, které jsem měl napsat do sešitu.

„Víš, Václave,“ tak mě oslovoval otec, jen když jsem něco ošklivého provedl, na čele mu naskákaly vrásky a slova vypadala těžší, jako by vážila jako obrovský balvan. „Pan senátor byl hodný člověk, měl se stát naším budoucím prezidentem, ale někteří lidé jej neměli rádi, a tak ho zastřelili!“

„To jako zastřelili, že je jako umřelej?“ zeptal jsem se naivně dětsky, a když jsem viděl otcův zlostný výraz očí, zamrzelo mě, že jsem raději nemlčel.

„Stejně se nikdo nikdy nedozví, jak to vlastně bylo, nedá se jim věřit!“ rozčílila se matka.

„Aspoň před tím dítětem si dávej pozor,“ vytkl otec matce a vyčítavě se na ni podíval.

Rodiče mě chtěli uchránit před problémy velkých, a tak jsem jejich světu stále nerozuměl, ale večer před spaním jsem snil o tom, že se stanu detektivem a tenhle případ rozřeším stůj co stůj. Ale naštěstí jsem usnul a na svoje dětské plány na dlouhou dobu zcela zapomněl.

Za několik dní jsme před vyučováním stáli všichni v pozoru jednu minutu, jak nám řekla paní učitelka. Z domova jsme věděli, že má dneska pan senátor pohřeb. O hodině kreslení jsme mohli malovat, co jsme chtěli, a tak jsem se nakreslil se psem, jak pátrám po pachatelích, ale paní učitelce se nejvíc líbil obrázek Pavla, který nakreslil rozstřílené auto. Zvláštní na něm bylo, že mělo rozbité zadní sklo, ale já dobře věděl, že pana senátora pachatel zastřelil zepředu, jak jsem viděl v novinách, a že se nyní ukrývá. A snad právě tehdy poprvé jsem pojal podezření, které již v den atentátu vyslovila moje matka, že všechno není tak zcela jasné, jak by se na první pohled mohlo zdát.

Svět je o padesát devět let dál a kolem atentátu zůstává stále mnoho nezodpovězených otázek. Nikdo vlastně neví, jak se vše onoho zářijového dopoledne tři kilometry od města odehrálo. Sám jsem přečetl většinu dostupných knih, ať už těch, co stranily Murdychovi, ale četl jsem i paměti atentátníka Schörma, knihy vzpomínek Blanky Murdychové, znal jsem pitevní protokol, rozhovory „korunních svědků“ pro noviny a časopisy, ale pořád mně nějaký instinkt naznačoval, že něco nesouhlasí.

Snad proto jsem chtěl jít studovat historii a dal zapomenout dětským snům o detektivovi. Když zvítězila medicína, hltal jsem aspoň ve volných chvílích historické knihy, kroniky a encyklopedie. S postupujícím věkem a ubývajícím časem jsem zjistil, že budu možná solidní lékař, ale těžko se ze mne stane historik–detektiv. Tu a tam jsem prolistoval svůj archív, kde jsem schraňoval všechny poklady mých studií historie. Nebýt onoho přijetí Karla Murdycha na naše

oddělení, asi bych se smířil se skutečností, že ani já nerozluštím všechny nejasnosti kolem smrti senátora Murdycha.

Vypadal sešle, měl na sobě tříčtvrteční plášť, po chodbě se šoural a často se musel opřít o zeď, aby se vydýchl. Cítil jsem šanci, i když, co vlastně ještě může říci o celém případu člověk tisíckrát zpovídaný, nesčetněkrát vyslýchaný. Když jsem začal rutinně vyplňovat chorobopis a on mně podával kartičku s rodným číslem a já mohl číst KAREL MURDYCH, zastavil jsem se.

„Vy jste...?“ nemohl jsem se myšlet, ale přesto jsem musel onu bezvýznamnou otázku položit. Obličej byl věrnou kopií otce, jenže otec zemřel v jedenapadesáti letech, zatímco synovi bylo dopřáno dožít se šestasedmdesáti. Obroučka brýlí souhlasila. Knírek, sice zešedlý, ale stejně přistřižený jako u otce.

„Ano,“ přitakal, aniž by znal otázku.

„Jsem rád, že mám tu příležitost poznat vás osobně,“ povstal jsem, snad bych mu podal ruku, ale pacient zůstal sedět.

„Moje jméno a tenhle obličej mně už nadělaly v životě starostí. Jsem raději, když mě lidi nepoznají. Nakonec dneska už ti mladí ani nevědí, kdo můj otec byl, ale před lety abych se bál vyjít na ulici. Nejhorší na všem bylo, že jsem nikdy nevěděl, jestli mě budou litovat, nebo nadávat.“

„Nezlobte se, ale ... již od studentských let se zajímám o historii, přečetl jsem řadu knih a pojednání i o atentátu na vašeho otce, ale pořád si nedokážu odpovědět na některé otázky.“

„Atentátníka přece znáte, zná ho celý národ, tak co vám není jasné?“

Odpověděl podrážděně, až jsem si vyčítal, že jsem jej začal vyslýchat, ale nemohl jsem takovou jedinečnou příležitost nevyužít.

„Já vím, ale...“

„To jste celí vy, doktoři,“ rozkašlal se. „Chcete vědět všechno, ale já si myslím, že pravda bývá někdy příliš krutá, prostě je někdy lepší smířit se s nevědomostí. Čas je ten nejspravedlivější soudce!“

„Nechci vás pochopitelně obtěžovat, ale kdybyste dovolil, mám doma několik sešitů s výstřižky z novin té doby, kopie z knih, já bych...“

„Nezlobte se, pane doktore, ale já nikomu nic nového neřeknu, těm mrtvým stejně nikdo nepomůže, nechte je spát, vytrpěli si své hoře ještě za života. Skutečně ode mne žádnou senzaci nečekejte.“

„Ale říkal jste, že pravda bývá krutá, ale já si myslím, že lidé by měli poznat pravdu, už třeba proto, aby se nikdy nic podobného nemohlo opakovat.“

„Pravda?! Co je vlastně pravda? I kdyby se vám podařilo rozluštit záhadu atentátu, nikomu z těch lidí kolem nic nevysvětlíte. Jedni mají svoji pravdu a vaše pravda je nebude zajímat a těm ostatním je všechno jedno, i proto se dějiny musí opakovat. A já, já si svoji pravdu odnesu do hrobu,“ řekl na rozloučenou.

„Škoda,“ díval jsem se za odcházejícím staříkem. Ale nenechal jsem věci plavat, doma jsem vyhledal všechny sešity a začal již poněkolkáté luštit záhadu kolem atentátu na senátora Murdycha.

První sešit byl nadepsán dětskou rukou. Na úvodní straně byla novinová fotografie, neumělá a zašlá po desítkách let. I přes

nedokonalost snímku jsem musel uznat dokonalost kopie syna bývalého senátora. Škoda, že se syn nevěnoval politice; kdo ví, jak by skončil. Třeba jako otec? Nabízeli mu všemožné posty, ale zůstal bezvýznamným úředníčkem v bance. Nechtěl skončit jako otec, protože věděl něco ... a to něco jsem se rozhodl vypátrat. Promluví s ním na oddělení, třeba si bude chtít pohovořit, třeba přece jenom neodnese pravdu do hrobu. Ale bude nutné, abych si připomenul každý detail, a tak jsem začal číst novinový článek, který vyšel 11. září onoho roku v novinách Zítřek. Víím, že celá historie je notoricky známá a možná vás bude nudit, vždyť se každé výročí neustále opakovala ve školách, ve sdělovacích prostředcích, prostě všude, ale pro pořádek připomenu nejdůležitější fakta.

Na další straně sešitu byla v černém rámečku dětskou rukou obtažena novinová zpráva s nadpisem Atentát na senátora Murdycha.

„Včera dopoledne v 11 hodin a 35 minut byl cestou do úřadu směrem do hlavního města asi tři kilometry od městské nemocnice postřelen předseda Senátu a vážný kandidát na úřad prezidenta republiky senátor Karel Murdych...“ Podepsán redaktor novin Zítřek Jan Slavíček.

Jak se vlastně celá záležitost onoho zářijového rána odehrála. V dopoledních hodinách se na cestě směrem k městu zastavila dvě auta. Z jednoho, které přijelo od města, vystoupil muž kolem třiceti let, jmenoval se Oleg Váňa. Sportovec na první pohled, otevřel kapotu vozu a předstíral poruchu. Vybral si ideální místo, nad kopcem, měl

přehled na silnici stácející se do pravotočivé zatačky. Velmi dobře viděl příjíždějící vozidla, nic neriskoval. Kdyby jej někdo pozoroval, tvrdil by, že má na voze poruchu. Nečekal dlouho a za dvě až tři minuty v protisměru přijel jiný vůz. Na rozdíl od vozu Olega Váni, který všichni dobře znají a jehož vrak vyšel opakovaně vyfotografován v nejrůznějších pohledech a úhlech záběru v novinách – jednalo o bílou škodovku, zcela nenápadnou a v těch letech běžně se vyskytující na silnicích –, nebyl ten druhý vůz nikdy přesně identifikován. Měl údajně tmavě zelenou barvu, snad se jednalo o mercedes. Alespoň tak to tvrdil řidič tohoto vozu, Rudolf Schörm. Nemám důvod mu nevěřit. Až doposud nešlo o nic výjimečného. Snad známý nebo náhodný kolemjedoucí zastavil, aby pomohl řidiči škodovky v nesnázích. Druhý muž, stejně starý jako Váňa, třicátník Rudolf Schörm, přechází vozovku, chvíli se sklánějí společně s Váňou nad motorem, o něčem spolu mluví, ale kdyby tady stál nějaký hbitý pozorovatel, nemohlo by mu ujít, že oba po očku sledují záhyb silnice dole, kde se má každou chvíli objevit senátní vozidlo. Oba velmi dobře vědí, že senátor Murdych jezdí ze své nové vily, kterou koupil na naléhání druhé manželky Blanky, zcela bez ochranky, jen s jedním řidičem. Proč by nakonec nejezdil? Vila je od města vzdálená necelých deset kilometrů a vozovka není příliš frekventovaná, zvláště v dopolední době. Váňa a Schörm dobře vědí, že dnes se senátor Murdych má sejít na pracovním obědě s prezidentem republiky, kterému na počátku nového roku končí poslední možné – ústavou povolené – funkční období. Stařeček, jak lid familiárně přezdívá prezidenta, je dost nemocný, často se v tisku

spekuluje s možností jeho předčasné abdikace ještě před vánočními svátky tak, aby parlament zvolil nového prezidenta ještě před Novým rokem. Do nového roku s novým prezidentem a jeho prvním novoročním projevem. Jsou toho plné noviny.

Podle plánu se pod mírným stoupáním senátorovo BMW dlouho neobjevuje. Celá scéna trvá příliš dlouho a Schörm ztrácí nervy a přebíhá silnici a vrací se do mercedesu. Sedá za volant a tak sedí pokrčený na předním sedadle vedle řidiče, jako by něco hledal. Stejně se chystá Váňa. A pak... v zatáčce se objevuje BMW. Váňa rychle otevře dveře a vykřikne smluvené heslo: „Díky!“

Ted' chybí jen několik vteřin. Všechno vychází. I počasí je ideální. Silnice prakticky bez provozu. Klid před bouří. Řidič BMW Miloš Beránek ani Karel Murdych na zadním sedadle netuší, že se blíží na osudové místo. Mají zpoždění, snad si ještě Murdych připravoval materiály pro prezidenta, ale těch pár minut nestojí za řeč. BMW vyjíždí do mírného kopce a Váňovi připadá, že řidič šetří vůz až příliš. Proč nespíchá? Jede přece pozdě! BMW je na úrovni Váňova vozu. Váňa odjistí automat. Může jej Beránek zahlédnout ve zpětném zrcátku?

„Ra ta ta ta ta ta!“

Snad jen o několik desetin sekundy později zahájí palbu i Schörm z druhé strany, jeho střely mají mířit na Murdycha, alespoň se tím bude později Schörm chlubit, že to byl on, kdo zastřelil senátora. BMW vrávorá po silnici, než nadobro zkolabuje. Ticho! Zlověstné ticho!